Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 8 maja 2025 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Polityka społeczna – Praca na czas określony – Dyrektywa 1999/70/WE – Porozumienie ramowe w sprawie pracy na czas określony zawarte przez UNICE, CEEP oraz ETUC – Klauzula 4 pkt 1 – Zasada niedyskryminacji pracowników zatrudnionych na czas określony – Zakres stosowania – Pojęcie „warunków pracy” – Pracownicy rolni zatrudnieni na czas określony – Składki na ubezpieczenie społeczne obliczane na podstawie wynagrodzenia – Wynagrodzenie pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony ustalane na podstawie godzin pracy przepracowanych w ciągu doby – Wynagrodzenie pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony ustalane na podstawie z góry określonego dobowego wymiaru czasu pracy

W sprawach połączonych C-212/24, C-226/24 i C-227/24

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Corte d’appello di Firenze (sąd apelacyjny we Florencji, Włochy) postanowieniami z dnia 8 stycznia 2024 r., które wpłynęły do Trybunału w dniach 19 i 26 marca 2024 r., w postępowaniach:

L.T. s.s. (C-212/24),

A.M. (C-226/24),

XXX (C-227/24)

przeciwko

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

przy udziale:

Agenzia delle entrate – Riscossione,

TRYBUNAŁ (dziesiąta izba),

w składzie: D. Gratsias, prezes izby, E. Regan i B. Smulders (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: J. Richard de la Tour,

sekretarz: A. Calot Escobar,

* Język postępowania: włoski.

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu L.T. s.s., A.M. oraz XXX – L. Giraldi i I. Pagni, avvocati,

– w imieniu Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) – C. D'Aloisio, E. De Rose, E.A. Sciplino i A. Sgroi, avvocati,

– w imieniu Komisji Europejskiej – S. Delaude i D. Recchia, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni klauzuli 4 pkt 1 Porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, zawartego w dniu 18 marca 1999 r. (zwanego dalej „porozumieniem ramowym"), stanowiącego załącznik do dyrektywy Rady 1999/70/WE z dnia 28 czerwca 1999 r. dotyczącej Porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, zawartego przez Europejską Unię Konfederacji Przemysłowych i Pracodawców (UNICE), Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP) oraz Europejską Konfederację Związków Zawodowych (ETUC) (Dz.U. 1999, L 175, s. 43).

2 Wnioski te zostały złożone w ramach trzech sporów pomiędzy L.T. s.s., A.M. i XXX a Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) [krajowym zakładem ubezpieczeń społecznych (INPS), Włochy] w przedmiocie składek na ubezpieczenie społeczne uiszczanych przez przedsiębiorstwa zatrudniające pracowników rolnych na czas określony.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Artykuł 1 dyrektywy 1999/70 stanowi:

„Celem niniejszej dyrektywy jest wykonanie załączonego do niej Porozumienia ramowego w sprawie umów na czas określony, zawartego dnia 18 marca 1999 r. między głównymi organizacjami międzybranżowymi (UNICE, CEEP oraz ETUC)".

4 Akapit trzeci preambuły porozumienia ramowego brzmi następująco:

„Niniejsze porozumienie ustanawia zasady ogólne i minimalne wymagania dotyczące pracy na czas określony, uznając, że szczegółowe warunki ich stosowania muszą uwzględniać rzeczywistą sytuację, istniejącą w poszczególnych krajach, gałęziach i okresach. Stanowi ono odzwierciedlenie woli partnerów społecznych ustanowienia ogólnych ram, w celu zagwarantowania równego traktowania pracowników zatrudnionych na czas określony, poprzez zapewnienie im ochrony na

wypadek dyskryminującego traktowania oraz ustanowienia ogólnych ram korzystania z umów o pracę na czas określony na podstawach możliwych do zaakceptowania przez pracodawców i pracowników".

5 Klauzula 1 porozumienia ramowego, zatytułowana „Cel", stanowi:

„Celem niniejszego porozumienia jest:

a) poprawa warunków pracy na czas określony poprzez zagwarantowanie przestrzegania zasady niedyskryminacji;

b) ustanowienie ram dla zapobiegania nadużyciom wynikającym z wykorzystywani[a] kolejnych umów lub stosunków pracy zawieranych na czas określony".

6 Klauzula 2 porozumienia ramowego, zatytułowana „Zakres", przewiduje w pkt 1:

„Niniejsze porozumienie ma zastosowanie do pracowników zatrudnionych na czas określony, na podstawie umowy lub w ramach stosunku pracy określonego przez ustawodawstwo, układy zbiorowe lub praktykę obowiązującą w każdym z państw członkowskich".

7 Klauzula 3 porozumienia ramowego, zatytułowana „Definicje", stanowi:

„Do celów niniejszego porozumienia

1. »pracownik zatrudniony na czas określony« oznacza osobę, która zawarła umowę o pracę lub stosunek pracy bezpośrednio między pracodawcą a pracownikiem, a termin wygaśnięcia [zakończenia] umowy o pracę lub stosunku pracy jest określony przez obiektywne warunki, takie jak nadejście dokładnie określonej daty, wykonanie określonego zadania lub nastąpienie określonego wydarzenia.

2. »porównywalny pracownik zatrudniony na czas nieokreślony« oznacza pracownika, który zawarł umowę o pracę lub stosunek pracy na czas nieokreślony w tym samym zakładzie i mającego pracę/zawód taki sam lub podobny, uwzględniając kwalifikacje/umiejętności. O ile nie ma żadnego porównywalnego pracownika zatrudnionego na czas nieokreślony w tym samym zakładzie, porównania dokonuje się poprzez odwołanie do właściwego układu zbiorowego lub, w razie braku właściwego układu zbiorowego, porównania dokonuje się zgodnie z ustawodawstwem krajowym, układami zbiorowymi lub praktyką".

8 Zgodnie z klauzulą 4 porozumienia ramowego, zatytułowaną „Zasada niedyskryminacji":

„1. Jeżeli chodzi o warunki pracy, pracownicy zatrudnieni na czas określony nie będą traktowani w sposób mniej korzystny niż porównywalni pracownicy zatrudnieni na czas nieokreślony jedynie z tego powodu, że pracują na czas określony, chyba że zróżnicowane traktowanie uzasadnione jest powodami o charakterze obiektywnym.

2. O ile jest to właściwe, zastosowanie ma zasada pro rata temporis.

3. Warunki stosowania niniejszej klauzuli określone zostaną przez państwa członkowskie, po konsultacji z partnerami społecznymi, i/lub przez partnerów społecznych, z uwzględnieniem regulacji wspólnotowych oraz ustawodawstwa krajowego, układów zbiorowych i praktyki.

[…]”.

Prawo włoskie

9 Artykuł 1 ust. 1 decreto-legge n° 338 – Disposizioni urgenti in materia di evasione contributiva, di fiscalizzazione degli oneri sociali, di sgravi contributivi nel Mezzogiorno e di finanziamento dei patronati (dekretu z mocą ustawy nr 338 w sprawie pilnych przepisów w dziedzinie uchylania się od płacenia składek na ubezpieczenia społeczne, opodatkowania składek na ubezpieczenie społeczne, obniżek składek na ubezpieczenie społeczne na południu kraju oraz finansowania organizacji pracodawców) z dnia 9 października 1989 r. (GURI nr 237 z dnia 10 października 1989 r.), w brzmieniu mającym zastosowanie do sporów w postępowaniach głównych (zwanego dalej „dekretem z mocą ustawy nr 338/1989”), przewiduje:

„Wynagrodzenie, które należy przyjąć za podstawę do obliczania składek na ubezpieczenie społeczne, nie może być niższe niż wynagrodzenie ustalone w przepisach ustawowych, wykonawczych, układach zbiorowych zawartych przez najbardziej reprezentatywne organizacje związkowe na szczeblu krajowym lub w porozumieniach zbiorowych albo umowach indywidualnych, jeżeli przewidziane w nich wynagrodzenie jest wyższe niż wynagrodzenie ustalone w układzie zbiorowym”.

10 Contratto collettivo nazionale di lavoro per gli operai agricoli e florovivaisti (krajowy układ zbiorowy pracy dla sektora rolnictwa i uprawy roślin) z dnia 6 lipca 2006 r. (zwany dalej „CCNT”) definiuje w art. 18 lit. a) pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony jako „pracowników zatrudnionych na podstawie indywidualnego stosunku pracy na czas określony, takich jak na przykład osoby zatrudnione w celu wykonywania pracy krótkoterminowej, pracy sezonowej lub dorywczej, lub w celu wykonywania etapów pracy bądź zastępowania pracowników nieobecnych, mających prawo do utrzymania zatrudnienia”.

11 Artykuł 30 ust. 1 CCNT stanowi, że „czas pracy wynosi 39 godzin tygodniowo, odpowiadających sześciu i pół godzinie dobowo”, zaś art. 40 ust. 1 CCNT przewiduje, że „pracownik zatrudniony na czas określony ma prawo do wynagrodzenia za godziny pracy przepracowane w ciągu doby”.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

12 W grudniu 2013 r. INPS nakazał powodom w postępowaniu głównym między innymi zapłatę dodatkowych składek na ubezpieczenie społeczne w stosunku do składek już zapłaconych za pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony w latach 2006 i 2007. Zdaniem INPS powodowie błędnie obliczyli wymiar składek na ubezpieczenie społeczne należnych z tytułu zatrudnienia wspomnianych pracowników, ponieważ przy obliczaniu tych składek zamiast dobowego wymiaru czasu pracy wynoszącego sześć i pół godziny określonego w art. 30 ust. 1 CCNT za podstawę wyliczenia przyjęli godziny pracy przepracowane w ciągu doby przez tych pracowników.

13 Powodowie w postępowaniu głównym wnieśli do Tribunale di Grosseto (sądu w Grosseto, Włochy) powództwo, w którym zakwestionowali nakaz INPS, a sąd ów to powództwo uwzględnił.

14 INPS wniósł apelację od wyroku tego sądu do Corte d’appello di Firenze (sądu apelacyjnego we Florencji, Włochy). Sąd ten uznał roszczenia INPS o zapłatę za zasadne na tej podstawie, że w świetle zasady niedyskryminacji pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony i pracowników zatrudnionych na czas określony oraz art. 30 ust. 1 CCNT wysokość składek na

ubezpieczenie społeczne należnych od pracodawców tych ostatnich pracowników powinna być wyliczona na podstawie wynagrodzenia ustalonego za czas pracy wynoszący sześć i pół godziny, a nie na podstawie godzin pracy przepracowanych w ciągu doby.

15 Powodowie w postępowaniu głównym wnieśli skargi kasacyjne do Corte suprema di cassazione (sądu kasacyjnego, Włochy), który stwierdził w pierwszej kolejności, że zgodnie z art. 1 ust. 1 dekretu z mocą ustawy nr 338/1989 w związku z art. 40 ust. 1 CCNT składki na ubezpieczenie społeczne należne od pracodawcy prowadzącego gospodarstwo rolne od wynagrodzenia wypłacanego pracownikom rolnym zatrudnionym przez niego na czas określony powinny być wyliczane wyłącznie na podstawie godzin pracy przepracowanych w ciągu doby, chyba że podczas przestojów w pracy spowodowanych działaniem siły wyższej pracodawca nakazał pracownikowi pozostawanie w gospodarstwie do jego dyspozycji.

16 Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny) przypomniał w tym względzie, że art. 30 ust. 1 CCNT, który stanowi, że czas pracy został ustalony na 39 godzin tygodniowo, odpowiadających sześciu i pół godzinie na dobę, ogranicza się do wskazania maksymalnego tygodniowego i dobowego wymiaru czasu pracy, lecz w żaden sposób nie odnosi się do minimalnego wymiaru czasu pracy. Artykuł 40 CCNT, przewidując w ust. 1, że pracownik zatrudniony na czas określony ma prawo do wynagrodzenia za godziny pracy przepracowane w ciągu doby, ustanawia zasadę, która, z logicznego punktu widzenia, jest niezgodna z pojęciem tygodniowego i dobowego wymiaru czasu pracy, ponieważ pozwala ustalać należne wynagrodzenie w oderwaniu od z góry określonego i obliczalnego w sposób generalny i abstrakcyjny wymiaru czasu pracy. Powyższe uregulowanie, związane ze specyfiką pracy w rolnictwie na czas określony, jest spójne z przepisem art. 16 ust. 1 lit. g) decreto legislativo n. 66. – Attuazione delle direttive 93/104/CE e 2000/34/CE concernenti taluni aspetti dell'organizzazione dell'orario di lavoro (dekretu ustawodawczego nr 66 w sprawie wdrożenia dyrektyw 93/104/WE i 2000/34/WE dotyczących niektórych aspektów organizacji czasu pracy) z dnia 8 kwietnia 2003 r. (GURI nr 87 z dnia 14 kwietnia 2003 r., dodatek zwyczajny nr 61), który, dokonując transpozycji dyrektywy Rady 93/104/WE z dnia 23 listopada 1993 r. dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy (Dz.U. 1993, L 307, s. 18), zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/34/WE z dnia 22 czerwca 2000 r. (Dz.U. 2000, L 195, s. 41), stanowi, że pracownicy rolni zatrudnieni na czas określony są wyłączeni z zakresu stosowania przepisów regulujących podstawowy tygodniowy wymiar czasu pracy.

17 W drugiej kolejności, w odniesieniu do obliczania składek na ubezpieczenie społeczne, Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny) wyjaśnia, po pierwsze, że zgodnie art. 1 ust. 1 dekretu z mocą ustawy nr 338/1989 wynagrodzenie, które należy przyjąć za podstawę tego obliczenia, nie może być niższe niż wynagrodzenie ustalone w przepisach ustawowych, wykonawczych i układach zbiorowych. Po drugie, wskazuje on, że jeśli chodzi o pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony, w odniesieniu do których składki na ubezpieczenie społeczne są obliczane na podstawie godzin pracy przepracowanych w ciągu doby, orzecznictwo Trybunału dotyczące zakazu dyskryminacji pracowników zatrudnionych na czas określony, o którym mowa w klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego, nie może stanowić podstawy do żądania zapłaty wyższych składek na ubezpieczenie społeczne w odniesieniu do pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony, ponieważ relacje między INPS a pracodawcami w odniesieniu do składek na ubezpieczenie społeczne nie są objęte zakresem stosowania prawa Unii.

18 W konsekwencji Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny) uchylił wyrok Corte d'appello di Firenze (sądu apelacyjnego we Florencji) i przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania.

19 Corte d'appello di Firenze (sąd apelacyjny we Florencji), który jest sądem odsyłającym, zastanawia się nad zgodnością stwierdzenia dokonanego przez Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny), o którym mowa w pkt 15 niniejszego wyroku, zgodnie z którym składki na ubezpieczenie społeczne należne od pracodawców sektora rolnictwa w odniesieniu do wynagrodzenia wypłacanego pracownikom rolnym zatrudnionym na czas określony powinny być obliczane wyłącznie na podstawie godzin pracy przepracowanych w ciągu doby, z klauzulą 4 pkt 1 porozumienia ramowego.

20 W tym względzie sąd odsyłający uważa przede wszystkim, że klauzula ta ma zastosowanie do spraw w postępowaniach głównych. Sektor rolnictwa nie jest bowiem wyłączony z zakresu stosowania dyrektywy 1999/70, a warunki zatrudnienia, o których mowa w tej klauzuli, obejmują też wynagrodzenie. Tymczasem składki na ubezpieczenie społeczne rozpatrywane w postępowaniu głównym są powiązane z wynagrodzeniem należnym pracownikom rolnym zatrudnionym na czas określony, ponieważ, po pierwsze, w krajowym porządku prawnym składki te są należne od całości wynagrodzenia, jakie należy wypłacić tym pracownikom, a po drugie, składki te są przeznaczone na finansowanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego wypłacanych przez systemy zabezpieczenia społecznego pracowników. W odniesieniu do tego ostatniego aspektu sąd odsyłający wyjaśnia, że wysokość tych świadczeń jest proporcjonalna do czasu trwania stosunku pracy i jest związana z wysokością wynagrodzenia, ponieważ wysokość tych składek zależy od wysokości wynagrodzenia. Wywodzi on z tego, że pracownikowi rolnemu zatrudnionemu na czas określony, którego wynagrodzenie jest obliczane wyłącznie na podstawie godzin pracy przepracowanych w ciągu doby, bez wątpienia będą przysługiwały świadczenia w niższej wysokości niż pracownikowi rolnemu zatrudnionemu na czas nieokreślony, który zawsze ma pewność, że otrzymuje minimalne wynagrodzenie określone w układzie zbiorowym, niezależnie od godzin pracy przepracowanych w ciągu doby.

21 Następnie sąd odsyłający podnosi, że stwierdzenie dokonane przez Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny), o którym mowa w pkt 15 niniejszego wyroku, może naruszać klauzulę 4 pkt 1 porozumienia ramowego, ponieważ prowadzi do mniej korzystnego traktowania pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony w porównaniu z traktowaniem zastrzeżonym dla pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony, które to mniej korzystne traktowanie nie jest uzasadnione obiektywnymi powodami.

22 W szczególności sąd odsyłający uważa, że pracownicy rolni zatrudnieni na czas określony i pracownicy rolni zatrudnieni na czas nieokreślony znajdują się w porównywalnej sytuacji, ponieważ wykonują te same zadania. Tymczasem wspomniane stwierdzenie dokonane przez Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny) prowadzi do traktowania pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony w sposób mniej korzystny niż pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony, wykonujących jednak porównywalną pracę. Jeśli chodzi bowiem o pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony, pracodawca ma swobodę w kształtowaniu czasu pracy i wynagrodzenia, a w konsekwencji wysokości składek na ubezpieczenie społeczne, i, co więcej, także wysokości przysługujących im świadczeń z zabezpieczenia społecznego. Natomiast pracownikom rolnym zatrudnionym na czas nieokreślony gwarantuje się minimalne dobowe wynagrodzenie, odpowiadające dobowemu wymiarowi czasu pracy wynoszącemu sześć i pół godziny, niezależnie od godzin pracy przepracowanych w ciągu doby. W związku z tym składki na ubezpieczenie społeczne opłacane przez ich pracodawców oraz świadczenia z zabezpieczenia społecznego przysługujące im na podstawie tych składek są gwarantowane, ponieważ opierają się na minimalnym dobowym wynagrodzeniu.

23 Sąd odsyłający uważa wreszcie, że w niniejszej sprawie nie istnieją ani obiektywne powody związane z wykonywaniem danej pracy, ani precyzyjne i konkretne okoliczności, które pozwalałyby przyjąć, że istnieje potrzeba odmiennego traktowania pracowników zatrudnionych na czas określony w stosunku do pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony. Ryzyko właściwe dla działalności rolniczej, wynikające ze szczególnego wpływu nieprzewidywalnych warunków meteorologicznych, dotyczy ogółu pracowników rolnych, niezależnie od tego, czy są oni zatrudnieni na czas określony, czy na czas nieokreślony.

24 W tych okolicznościach Corte d'appello di Firenze (sąd apelacyjny we Florencji) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi, sformułowanymi identycznie w sprawach połączonych C-212/24, C-226/24 i C-227/24:

„1) Czy klauzulę 4 pkt 1 porozumienia ramowego należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie przepisom krajowego układu zbiorowego takim jak te zawarte w art. 40 [CCNT], stosownie do jego wykładni dokonanej w sposób wiążący dla sądu odsyłającego przez Corte [suprema] di Cassazione [(sąd kasacyjny)], który to artykuł w odniesieniu do pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony przyznaje prawo do wynagrodzenia za godziny pracy przepracowane w ciągu doby, podczas gdy art. 30 CCNT w odniesieniu do pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony przyznaje prawo do wynagrodzenia, przyjmując za podstawę dzień roboczy trwający sześć i pół godziny?

2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie – czy klauzulę 4 pkt 1 porozumienia ramowego należy interpretować w ten sposób, że określenie wysokości obowiązkowej składki na ubezpieczenie społeczne należnej pracownikom rolnym zatrudnionym na czas określony w ramach systemu zabezpieczenia społecznego pracowników wchodzi również w zakres warunków pracy, w związku z czym należy ją ustalić na podstawie tego samego kryterium co w przypadku pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony, a zatem proporcjonalnie do dobowego wymiaru czasu pracy ustanowionego w CCNT, a nie na podstawie godzin pracy przepracowanych w ciągu doby?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie dopuszczalności

25 W pierwszej kolejności powodowie w postępowaniu przed sądem krajowym uważają, że pytania prejudycjalne są niedopuszczalne ze względu na to, iż INPS, jako emanacja państwa, nie może powoływać się wobec nich na bezpośrednio skuteczny przepis dyrektywy.

26 W tym względzie należy na początku przypomnieć, że w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE współpracy między Trybunałem i sądami krajowymi co do zasady wyłącznie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i który powinien przyjąć na siebie odpowiedzialność za mające zapaść orzeczenie sądowe, należy dokonanie oceny, w świetle szczególnych okoliczności sprawy, zarówno konieczności wydania orzeczenia w trybie prejudycjalnym po to, aby tenże sąd krajowy był w stanie wydać swoje orzeczenie, jak i znaczenia dla sprawy pytań zadanych Trybunałowi. W związku z tym jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest w zasadzie zobowiązany do wydania orzeczenia (zob. podobnie wyrok z dnia 17 października 2024 r., FA.RO. di YK & C., C-16/23, EU:C:2024:886, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

27 Wynika stąd, że pytania dotyczące prawa Unii korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie postawionego przez sąd krajowy pytania prejudycjalnego jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia przepisu prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na postawione mu pytania (wyrok z dnia 17 października 2024 r., FA.RO. di YK & C., C-16/23, EU:C:2024:886, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).

28 Dalej, zgodnie z art. 288 akapit trzeci TFUE prawnie wiążący charakter dyrektywy, na którym opiera się możliwość powołania się na nią, istnieje wyłącznie w stosunku do „każdego państwa członkowskiego, do którego jest ona skierowana”. Z powyższego wynika zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, że dyrektywa nie może sama z siebie tworzyć obowiązków po stronie jednostki, a zatem nie można się na nią powoływać wobec takiej osoby przed sądem krajowym (wyrok z dnia 22 grudnia 2022 r., Sambre & Biesme i Commune de Farciennes, C-383/21 i C-384/21, EU:C:2022:1022, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

29 Niemniej jednak, jak też wielokrotnie orzekał Trybunał, wynikające z dyrektywy zobowiązanie państw członkowskich do osiągnięcia rezultatu w niej wskazanego, jak również powinność podjęcia wszelkich właściwych środków ogólnych lub szczególnych w celu zapewnienia wykonania tego zobowiązania, ciążą na wszystkich organach tych państw, w tym, w granicach ich kompetencji, na organach sądowych. Stosując prawo krajowe, sądy krajowe muszą przy dokonywaniu jego wykładni uwzględnić zatem w szczególności całość norm tego prawa i w oparciu o uznane w porządku krajowym metody wykładni uczynić wszystko, by możliwie w jak najszerszym zakresie interpretować je w świetle treści i celów danej dyrektywy, tak by doprowadzić do osiągnięcia zamierzonego przez nią skutku, realizując tym samym normę ustanowioną w art. 288 akapit trzeci TFUE [wyrok z dnia 1 października 2020 r., A (Reklama i sprzedaż produktów leczniczych przez Internet), C-649/18, EU:C:2020:764, pkt 38, 39 i przytoczone tam orzecznictwo]. Wymóg dokonywania wykładni zgodnej z prawem Unii obejmuje w szczególności konieczność zmiany w razie potrzeby utrwalonego orzecznictwa przez sądy krajowe, jeżeli opiera się ono na interpretacji prawa krajowego, której nie da się pogodzić z celami dyrektywy. Wynika stąd, że sąd krajowy nie może skutecznie twierdzić, iż nie jest możliwe dokonanie wykładni przepisu prawa krajowego w zgodzie z prawem Unii tylko ze względu na to, że do tej pory niezmiennie interpretowano ten przepis w ten sposób, iż nie jest on zgodny z tym prawem (wyrok z dnia 15 października 2024 r., KUBERA, C-144/23, EU:C:2024:881, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

30 W związku z tym Trybunał jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym o wykładni przepisów prawa Unii niezależnie od tego, czy są one bezpośrednio skuteczne w sporze między stronami danego postępowania [wyrok z dnia 14 października 2020 r., KG (Kolejne okresy skierowania w ramach pracy tymczasowej), C-681/18, EU:C:2020:823, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo].

31 A zatem okoliczność, że dyrektywa 1999/70 nie może samoistnie tworzyć obowiązków po stronie powodów w postępowaniu głównym, nie może powodować, że pytania są niedopuszczalności.

32 W drugiej kolejności powodowie w postępowaniu głównym podnoszą, że pytania prejudycjalne są niedopuszczalne, ponieważ w następstwie wydania przez Corte suprema di cassazione (sąd kasacyjny) orzeczenia, o którym mowa w pkt 18 niniejszego wyroku, stały się one hipotetyczne. W następstwie tego orzeczenia sąd odsyłający nie musi już rozstrzygać w przedmiocie kwestii

ewentualnego odmiennego traktowania pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony i pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony, lecz jedynie rozstrzygnąć kwestię, czy przy obliczaniu składek na ubezpieczenie społeczne należnych od pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony należy uwzględnić dodatkowe godziny pracy.

33 Tymczasem z informacji przekazanych przez sąd odsyłający streszczonych w pkt 19–23 niniejszego wyroku wynika, że sąd ten stoi na stanowisku, że powinien rozstrzygnąć kwestię ewentualnego odmiennego traktowania pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony i pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony i to właśnie w tym kontekście zwrócił się do Trybunału z niniejszymi wnioskami o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. W świetle orzecznictwa przytoczonego w pkt 26 i 27 niniejszego wyroku Trybunał nie może kwestionować oceny przedmiotów sporów pozostających do rozstrzygnięcia dokonanej przez sąd odsyłający.

34 Wynika stąd, że argumentacja powodów w postępowaniu głównym streszczona w pkt 32 niniejszego wyroku nie może stanowić podstawy dla stwierdzenia niedopuszczalności pytań prejudycjalnych.

35 W trzeciej kolejności powodowie w postępowaniu głównym uważają, że pytanie pierwsze jest hipotetyczne, a zatem niedopuszczalne, w zakresie, w jakim spory w postępowaniach głównych nie dotyczą wynagrodzeń pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony, lecz składek na ubezpieczenie społeczne należnych od pracodawców tych pracowników.

36 W tym względzie należy zauważyć, że zdaniem sądu odsyłającego składki na ubezpieczenie społeczne będące przedmiotem sporów w postępowaniach głównych są obliczane na podstawie tych wynagrodzeń, a tym samym mogą wchodzić w zakres pojęcia „warunków zatrudnienia”, o których mowa w klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego. W konsekwencji pierwsze pytanie prejudycjalne nie jest hipotetyczne, ponieważ odpowiedź na nie stanowi warunek konieczny odpowiedzi na pytanie drugie, które, zgodnie z jego brzmieniem, zostało zadane jedynie na wypadek udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze.

37 Z powyższego wynika, że pytania prejudycjalne są dopuszczalne.

Co do istoty

38 Poprzez swoje pytania, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy klauzulę 4 pkt 1 porozumienia ramowego należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie uregulowaniom krajowym, zgodnie z ich wykładnią dokonaną przez krajowy sąd najwyższy, na mocy których składki na ubezpieczenie społeczne należne od pracodawców zatrudniających pracowników rolnych na czas określony są obliczane w oparciu o wynagrodzenie wypłacane tym pracownikom za godziny pracy przepracowane w ciągu doby, podczas gdy składki na ubezpieczenie społeczne należne od pracodawców zatrudniających pracowników rolnych na czas nieokreślony oblicza się na podstawie wynagrodzenia ustalonego za dobowy czas pracy w liczbie godzin z góry określonej przez prawo krajowe.

39 Aby udzielić odpowiedzi na te pytania, w pierwszej kolejności należy przypomnieć, że zgodnie z klauzulą 1 porozumienia ramowego celem tego porozumienia jest poprawa warunków pracy na czas określony poprzez zagwarantowanie przestrzegania zasady niedyskryminacji oraz ustanowienie ram dla zapobiegania nadużyciom wynikającym z wykorzystywania kolejnych umów lub stosunków pracy zawieranych na czas określony.

40 Trybunał wywiódł z tego, że porozumienie ramowe, a w szczególności jego klauzula 4, ma na celu wprowadzenie w życie wspomnianej zasady wobec pracowników zatrudnionych na czas określony, tak aby uniemożliwić pracodawcy wykorzystywanie tego rodzaju stosunku pracy do pozbawiania tych pracowników praw przyznanych pracownikom zatrudnionym na czas nieokreślony (wyrok z dnia 30 listopada 2023 r., Ministero dell'Istruzione i INPS, C-270/22, EU:C:2023:933, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

41 W związku z tym w klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego, mającego bezpośrednią skuteczność, ustanowiono, jeśli chodzi o warunki zatrudnienia, zakaz traktowania pracowników zatrudnionych na czas określony w sposób mniej korzystny niż porównywalnych pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony jedynie z tego powodu, że pracują oni na czas określony, chyba że odmienne traktowanie uzasadniają „powody o charakterze obiektywnym" (wyrok z dnia 30 listopada 2023 r., Ministero dell'Istruzione i INPS, C-270/22, EU:C:2023:933, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).

42 W drugiej kolejności, co się tyczy zakresu stosowania tej klauzuli, po pierwsze, z klauzuli 2 pkt 1 porozumienia ramowego wynika, że ma ono zastosowanie do pracowników zatrudnionych na czas określony, na podstawie umowy lub w ramach stosunku pracy określonego w szczególności przez ustawodawstwo lub układy zbiorowe obowiązujące w każdym państwie członkowskim.

43 W niniejszej sprawie stosunek pracy pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony rozpatrywany w postępowaniu głównym podlega włoskim przepisom prawa pracy oraz CCNT, a zatem jest objęty zakresem stosowania porozumienia ramowego.

44 Po drugie, z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że decydującym kryterium do celów ustalenia, czy dany środek jest objęty pojęciem „warunków zatrudnienia" w rozumieniu klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego, jest właśnie kryterium zatrudnienia, a mianowicie stosunek pracy łączący pracownika z jego pracodawcą (wyrok z dnia 20 czerwca 2019 r., Ustariz Aróstegui, C-72/18, EU:C:2019:516, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).

45 Tymczasem zgodnie z orzecznictwem pojęcie to należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono warunki dotyczące wynagrodzenia. W szczególności Trybunał uznał, że zarówno określając elementy wynagrodzenia, jak i ich wysokość, właściwe organy krajowe muszą stosować względem pracowników zatrudnionych na czas określony zasadę niedyskryminacji, ustanowioną w klauzuli 4 porozumienia ramowego (zob. podobnie wyrok z dnia 15 kwietnia 2008 r., Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, pkt 130, 134).

46 W rezultacie pojęcie „wynagrodzenia" w rozumieniu klauzuli 4 porozumienia ramowego obejmuje emerytury zależące od stosunku pracy istniejącego między pracownikiem a pracodawcą, z wyłączeniem emerytur z ustawowego systemu, w którego finansowaniu pracownicy, pracodawcy i ewentualnie skarb państwa uczestniczą w stopniu mniej zależnym od stosunku pracy niż od względów polityki społecznej [zob. podobnie wyroki: z dnia 15 kwietnia 2008 r., Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, pkt 131 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 7 kwietnia 2022 r., Ministero della Giustizia i in. (Status włoskich sędziów pokoju), C-236/20, EU:C:2022:263, pkt 36]. Emerytura, która dotyczy jedynie szczególnej kategorii pracowników, wypłacana z racji stosunku pracy łączącego ich z byłym pracodawcą, która jest bezpośrednio związana z przepracowanym okresem i której wysokość jest obliczana na podstawie ostatniego wynagrodzenia, może zatem być objęta wspomnianą klauzulą 4 (zob. podobnie wyrok z dnia 10 czerwca 2010 r., Bruno i in., C-395/08 i C-396/08, EU:C:2010:329, pkt 46, 47).

47 W niniejszej sprawie do sądu odsyłającego będzie należało ustalenie, czy składki rozpatrywane w postępowaniu głównym mają zasadnicze znaczenie dla wypłaty świadczeń z ubezpieczenia społecznego zapewnianych w ramach systemu zabezpieczenia społecznego pracowników, czy też raczej w ramach ustawowego systemu zabezpieczenia społecznego. Okoliczność, że składki rozpatrywane w postępowaniu głównym są opłacane przez pracodawców na rzecz INPS, a nie na rzecz pracowników rolnych, których dotyczy postępowanie główne, nie ma decydującego znaczenia w tym względzie (zob. podobnie wyrok z dnia 10 czerwca 2010 r., Bruno i in., C-395/08 i C-396/08, EU:C:2010:329, pkt 50). Jeżeli zostanie ustalone, że świadczenia z ubezpieczenia społecznego finansowane ze składek rozpatrywanych w postępowaniu głównym dotyczą wyłącznie pracowników rolnych lub kategorii pracowników, do której ci pracownicy należą, że świadczenia te są bezpośrednio zależne od tych składek oraz że wspomniane składki są obliczane na podstawie wynagrodzeń wypłacanych pracownikom rolnym, których dotyczy postępowanie główne, z tytułu pracy świadczonej na rzecz ich pracodawcy, należy uznać, że składki te mogą wchodzić w zakres „warunków zatrudnienia” w rozumieniu wspomnianej klauzuli.

48 W trzeciej kolejności, co się tyczy stosowania klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego do warunków zatrudnienia pracowników zatrudnionych na czas określony, należy przypomnieć, że owa klauzula stanowi szczególny wyraz zasady niedyskryminacji, która wymaga, by porównywalne sytuacje nie były traktowane w różny sposób i by różne sytuacje nie były traktowane w sposób identyczny, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione (wyrok z dnia 20 czerwca 2019 r., Ustariz Aróstegui, C-72/18, EU:C:2019:516, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).

49 Tym samym aby pracownicy zatrudnieni na czas określony mogli zasadnie powoływać się na klauzulę 4 pkt 1 porozumienia ramowego w odniesieniu do warunków ich zatrudnienia, należy w pierwszej kolejności ocenić, czy pracownicy ci są traktowani w sposób mniej korzystny niż pracownicy zatrudnieni na czas nieokreślony i czy sytuacja, w jakiej znajdują się ci pracownicy, jest porównywalna z sytuacją pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony. Jeśli chodzi o ocenę porównywalności sytuacji pojęcie w klauzuli 3 ust. 2 porozumienia ramowego zdefiniowano „porównywalnego pracownika zatrudnionego na czas nieokreślony” jako „pracownika, który zawarł umowę o pracę lub stosunek pracy na czas nieokreślony w tym samym zakładzie i mającego pracę/zawód taki sam lub podobny, uwzględniając kwalifikacje/umiejętności”. Jak ponadto wyjaśnił Trybunał, aby ocenić, czy pracownicy wykonują pracę identyczną lub podobną w rozumieniu porozumienia ramowego, należy, zgodnie z klauzulą 3 pkt 2 i klauzulą 4 pkt 1 porozumienia ramowego, ustalić, czy zważywszy na określony zbiór czynników, takich jak charakter pracy, warunki kształcenia i warunki pracy, można uznać, że pracownicy ci znajdują się w porównywalnej sytuacji (postanowienie z dnia 9 lutego 2017 r., Rodrigo Sanz, C-443/16, EU:C:2017:109, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).

50 W niniejszej sprawie, odnosząc się do istnienia mniej korzystnego traktowania, wydaje się, z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji tego stwierdzenia przez sąd odsyłający, że pracownicy rolni zatrudnieni na czas nieokreślony są traktowani odmiennie od pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony, przy czym to odmienne traktowanie jest mniej korzystne dla tych ostatnich.

51 W przypadku pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony składki na ubezpieczenie społeczne należne od ich pracodawców wydają się być bowiem obliczane, zgodnie z art. 1 dekretu z mocą ustawy nr 338/1989 w związku z art. 40 ust. 1 CCNT, na podstawie wynagrodzenia wypłacanego za godziny pracy przepracowane w ciągu doby, podczas gdy w przypadku pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony składki te wydają się być obliczane,

w myśl wspomnianego art. 1 w związku z art. 30 ust. 1 CCNT, na podstawie wynagrodzenia ustalonego na bazie dobowego czasu pracy wynoszącego sześć i pół godziny. Tym samym wynagrodzenie, a w konsekwencji składki na ubezpieczenie społeczne tych ostatnich pracowników, wydają się być obliczane na podstawie z góry określonego dobowego wymiaru czasu pracy, to znaczy w sposób ogólny i abstrakcyjny, a nie na podstawie faktycznego dobowego czasu pracy tych pracowników, jak ma to miejsce w przypadku pracowników zatrudnionych na czas określony. Jest zatem możliwe, że w przypadku pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony składki na ubezpieczenie społeczne będą opłacane za nieprzepracowany czas pracy, podczas gdy w przypadku pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony jest to wykluczone.

52 Powyższej oceny istnienia mniej korzystnego traktowania pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony nie podważają argumenty powodów w postępowaniu głównym oparte na zastosowaniu zasady „pro rata temporis”. Chociaż klauzula 4 pkt 2 porozumienia ramowego przewiduje, że owa zasada znajduje zastosowanie „o ile jest to właściwe”, Trybunał uznał, iż klauzula ta jednie podkreśla jedną z możliwych konsekwencji zastosowania zasady niedyskryminacji na korzyść pracowników zatrudnionych na czas określony, która może wystąpić w danym przypadku, pod ewentualną kontrolą sądu, w żaden sposób nie zakłócając treści zakazu dyskryminacji (wyrok z dnia 15 kwietnia 2008 r., Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, pkt 65).

53 Tymczasem zasada „pro rata temporis” nie może uzasadniać w niniejszym przypadku stosowania metod obliczania liczby godzin, którą należy wziąć pod uwagę przy obliczaniu wynagrodzeń i składek na system zabezpieczenia społecznego pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony i w odniesieniu do pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony, opartych, w przypadku tych pierwszych, na liczbie godzin pracy przepracowanych w ciągu doby, a w przypadku tych drugich – na z góry określonej liczbie godzin pracy. Te odrębne odniesienia czasowe dla obliczenia wynagrodzeń i składek na system zabezpieczenia społecznego pracowników nie są bowiem konsekwencją stosowania zasady niedyskryminacji i są niekorzystne dla pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony.

54 Ponadto, co się tyczy porównywalności rozpatrywanych sytuacji, w świetle informacji zawartych w aktach sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wydaje się, że pracownicy rolni zatrudnieni na czas nieokreślony i pracownicy rolni zatrudnieni na czas określony znajdują się w porównywalnej sytuacji. W szczególności okoliczność, że art. 18 lit. a) CCNT definiuje tych ostatnich pracowników jako pracowników zatrudnionych między innymi „do zastępowania pracowników nieobecnych, mających prawo do utrzymania zatrudnienia”, świadczy o tym, że pracownicy rolni zatrudnieni na czas określony i pracownicy rolni zatrudnieni na czas nieokreślony wykonują identyczną lub podobną pracę. Potwierdzenie tej oceny, z uwzględnieniem wszystkich istotnych czynników wskazanych w pkt 49 niniejszego wyroku, należy jednak do sądu odsyłającego.

55 W zakresie, w jakim w niniejszej sprawie są spełnione przesłanki wymienione w pkt 49 niniejszego wyroku, w drugiej kolejności należy ocenić, czy mniej korzystne traktowanie pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony w porównaniu z pracownikami rolnymi zatrudnionymi na czas nieokreślony jest uzasadnione „powodami o charakterze obiektywnym”, o których mowa w klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego.

56 W tym względzie z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że pojęcie „powodów o charakterze obiektywnym” wymaga, by stwierdzona różnica w traktowaniu była uzasadniona istnieniem szczegółowo określonych i konkretnych okoliczności charakteryzujących warunek zatrudnienia, do którego się odnosi, w szczególnym kontekście, w który się ona wpisuje, oraz

w oparciu o obiektywne i przejrzyste kryteria, tak by upewnić się, czy ta nierówność odpowiada rzeczywistej potrzebie, może prowadzić do osiągnięcia realizowanego celu i jest do tego niezbędna. Okoliczności te mogą w szczególności wynikać ze specyfiki zadań, do których wykonania zawarto umowy na czas określony, oraz ich swoistych cech lub w odpowiednim przypadku z realizacji słusznych celów polityki społecznej państwa członkowskiego (postanowienie z dnia 9 lutego 2017 r., Rodrigo Sanz, C-443/16, EU:C:2017:109, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).

57 Nie jest „obiektywnym powodem" w rozumieniu klauzuli 4 pkt 1 porozumienia ramowego, pozwalającym na uzasadnienie odmiennego traktowania pracowników zatrudnionych na czas określony względem pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony, okoliczność, iż wspomniane odmienne traktowanie zostało wprowadzone przez ogólną i abstrakcyjną normę prawa krajowego, taką jak zawarta w ustawie lub porozumieniu zbiorowym [wyrok z dnia 7 kwietnia 2022 r., Ministero della Giustizia i in. (Status włoskich sędziów pokoju), C-236/20, EU:C:2022:263, pkt 40; a także postanowienie z dnia 9 lutego 2017 r., Rodrigo Sanz, C-443/16, EU:C:2017:109, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo].

58 Ponadto odmienne pod względem warunków pracy traktowanie pracowników zatrudnionych na czas określony i pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony nie może zostać uzasadnione kryterium, które w sposób ogólny i abstrakcyjny odnosi się do samego czasu trwania zatrudnienia. Przyznanie, że sam tymczasowy charakter stosunku pracy wystarcza dla uzasadnienia tego odmiennego traktowania, godziłoby w istotę celów dyrektywy 1999/70 i porozumienia ramowego. Zamiast poprawiać warunki pracy na czas określony i promować równość traktowania, do czego dążą zarówno dyrektywa 1999/70, jak i porozumienie ramowe, odwołanie się do takiego kryterium prowadziłoby do utrwalenia sytuacji niekorzystnej dla pracowników zatrudnionych na czas określony (wyrok z dnia 9 lutego 2017 r., Rodrigo Sanz, C-443/16, EU:C:2017:109, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

59 W niniejszej sprawie powodowie w postępowaniu głównym podnieśli, w charakterze obiektywnych powodów uzasadniających odmienne traktowanie pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony w stosunku do pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony, okoliczność, że – jak wynika z art. 18 lit. a) CCNT – ci pierwsi są zatrudnieni w celu wykonywania pracy krótkotrwałej, sezonowej lub dorywczej, do wykonywania etapów pracy bądź do zastępowania pracowników nieobecnych. Tym samym powody, dla których owi pracownicy są zatrudniani na czas określony i które są związane ze specyfiką pracy rolniczej, uzasadniają to, że pracownicy ci niekoniecznie pozostają do dyspozycji pracodawcy przez sześć i pół godziny na dobę lub 39 godzin tygodniowo. Ocena ta jest zgodna z akapitem trzecim preambuły porozumienia ramowego, zgodnie z którą wspomniane porozumienie ustanawia zasady ogólne i minimalne wymagania dotyczące pracy na czas określony, uznając, że szczegółowe warunki ich stosowania muszą uwzględniać rzeczywistą sytuację w poszczególnych krajach, gałęziach przemysłu i okresach. Tymczasem 90 % pracowników rolnych we Włoszech jest zatrudnionych na czas określony właśnie ze względu na tymczasowy i przerywany charakter zadań wykonywanych w sektorze rolniczym.

60 Jednakże w świetle orzecznictwa przytoczonego w pkt 57 i 58 niniejszego wyroku należy uznać, że powody te nie stanowią powodów o charakterze obiektywnym pozwalających na odmienne traktowanie rozpatrywanych pracowników rolnych, ponieważ opierają się one wyłącznie na rzeczywistym okresie zatrudnienia. Chociaż powodowie utrzymują, że istnieją względy uzasadniające okoliczność, że pracownicy zatrudnieni na czas określony niekoniecznie pozostają do dyspozycji pracodawcy przez sześć i pół godziny na dobę lub 39 godzin tygodniowo i że

w związku z tym składki na ubezpieczenie społeczne są opłacane jedynie za liczbę godzin pracy przepracowanych w ciągu doby, to argumenty te nie wyjaśniają, dlaczego w przypadku pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony, wykonujących pracę taką samą lub podobną do pracy pracownika zatrudnionego na czas określony, czas pracy jest obowiązkowo ustalony na 39 godzin tygodniowo, co skutkuje tym, że składki na ubezpieczenie społeczne odpowiadające sześciu i pół godzinie pracy na dobę powinny być uiszczane niezależnie od liczby godzin pracy rzeczywiście przepracowanych w ciągu jednego dnia.

61 Wobec braku obiektywnych powodów należy stwierdzić, że klauzula 4 ust. 1 porozumienia ramowego stoi na przeszkodzie odmiennemu traktowaniu pracowników rolnych zatrudnionych na czas określony w porównaniu do pracowników rolnych zatrudnionych na czas nieokreślony, takich jak pracownicy rolni będący przedmiotem postępowania głównego, w zakresie wynagrodzeń i składek na system zabezpieczenia społecznego pracowników, obliczanemu na podstawie tych wynagrodzeń.

62 W świetle wszystkich powyższych ustaleń na zadane pytania należy udzielić następującej odpowiedzi: klauzulę 4 pkt 1 porozumienia ramowego należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie uregulowaniom krajowym, zgodnie z ich wykładnią dokonaną przez krajowy sąd najwyższy, na mocy których składki na ubezpieczenie społeczne należne od pracodawców zatrudniających pracowników rolnych na czas określony w celu sfinansowania świadczeń z pracowniczego systemu zabezpieczenia społecznego są obliczane w oparciu o wynagrodzenie wypłacane tym pracownikom za godziny pracy przepracowane w ciągu doby, podczas gdy składki na ubezpieczenie społeczne należne od pracodawców zatrudniających pracowników rolnych na czas nieokreślony oblicza się w oparciu o wynagrodzenie ustalone na podstawie z góry określonego w prawie krajowym dobowego wymiaru czasu pracy, niezależnie od liczby godzin przepracowanych w ciągu doby.

W przedmiocie kosztów

63 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziesiąta izba) orzeka, co następuje:

Klauzulę 4 pkt 1 Porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, zawartego w dniu 18 marca 1999 r., stanowiącego załącznik do dyrektywy Rady 1999/70/WE z dnia 28 czerwca 1999 r. dotyczącej Porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, zawartego przez Europejską Unię Konfederacji Przemysłowych i Pracodawców (UNICE), Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP) oraz Europejską Konfederację Związków Zawodowych (ETUC),

należy interpretować w ten sposób, że:

stoi ona na przeszkodzie uregulowaniom krajowym, zgodnie z ich wykładnią dokonaną przez krajowy sąd najwyższy, na mocy których składki na ubezpieczenie społeczne należne od pracodawców zatrudniających pracowników rolnych na czas określony w celu sfinansowania świadczeń z pracowniczego systemu zabezpieczenia społecznego są obliczane

w oparciu o wynagrodzenie wypłacane tym pracownikom za godziny pracy przepracowane w ciągu doby, podczas gdy składki na ubezpieczenie społeczne należne od pracodawców zatrudniających pracowników rolnych na czas nieokreślony oblicza się w oparciu o wynagrodzenie ustalone na podstawie z góry określonego w prawie krajowym dobowego wymiaru czasu pracy, niezależnie od liczby godzin przepracowanych w ciągu doby.

Podpisy